

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärialue

Skogens arter Metsän lajeja

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärialue

Åbolands
naturskola

Naturen i Skärgårdshavets biosfärområde

Med sina tiotusentals öar och skär är Skärgårdshavet en unik plats på jorden. Kulturlandskapen och de många olika naturtyperna, både över och under vattenytan, gör Skärgårdshavet till ett av de artrikaste områdena i Finland.

Detta är några av orsakerna till att stora delar av Skärgårdshavet redan 1994 fick sin status som biosfärområde av Unesco. Ett biosfärområde sporrar till att jobba för ett hållbart samhälle med en rik natur som också framtida generationer kan glädjas över. Här, i Finlands sydvästra hörn, finns många olika naturtyper som är livsmiljöer för en mångfald av arter.

Skärgårdens skogar är till arealen rätt små, men artrika och bildar tillsammans en mosaik av olika skogstyper. Skogstyper skiljer sig från varandra genom att de har olika trädarter, undervegetation och jordmån. Här frodas ädla lövträd som ek och ask, tack vare det sydliga läget samt den kalkrika berggrunden och på karga bergshällar och skär växer de tåligaste tallarna och björkarna.

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärialue

Åbolands
naturskola

Saaristomeren biosfäärialueen luonto

Saaristomeri kymmeninetuhansine saarineen ja luotoineen on ainutlaatuinen paikka maailmassa. Kulttuurimaisemat ja monet erilaiset, sekä vedenalaiset että maanpäälliset, luontotyypit tekevät Saaristomerestä yhden Suomen runsaslajisimmista alueista.

Nämä ovat muutamia niistä syistä, joiden vuoksi Unesco nimitti suuren osan Saaristomeren alueesta biosfäärialueeksi jo vuonna 1994. Biosfäärialue kannustaa toimimaan kestävän yhteisön ja monimuotoisen luonnon puolesta, joista myös tulevat sukupolvet voivat iloita. Täällä Suomen lounaiskulmassa on monia erilaisia luontotyyppejä, jotka ovat elinympäristöjä suurelle kirjolle eri lajeja.

Saariston metsät ovat pinta-alaltaan melko pieniä, mutta ne ovat runsaslajisia ja muodostavat yhdessä erilaisten metsätyyppien mosaiikin. Metsätyypit eroavat toisistaan niin, että niissä on erilaisia puulajeja, erilaista alus-kasvillisuutta ja erilainen maaperä. Eteläisen sijainnin ja kalkkipitoisen kallioperän ansiosta täällä kukoistavat jalot lehtipuut, kuten tammi ja saarni. Karuilla avokallioilla ja luodoilla kasvavat sitkeimmät männyt ja koivut.

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

tall
mänty

Pinus sylvestris

Växtplats: torra och friska moskogar

Kasvupaikka: kuivat ja tuoreet kangasmetsät

Växtform: träd 15–30 m

Kasvumuoto: puu 15–30 m

Gillar: ljus

Tykkää: valosta

Visste du: en martall är en kort och knotig tall som växer i näringsfattig miljö

Tiesitkö: kitukasvuinen mänty on lyhyt ja käyrä ravinteiden puutteen vuoksi

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

hassel pähkinäpensas

Corylus avellana

Växtplats: torra sluttningslundar

Kasvupaikka: kuivahkot rinnelehdot

Växtform: buske 2–5 m

Kasvumuoto: pensas 2–5 m

Gillar: ljus och öppna betesmarker

Tykkää: valosta ja avoimista laitumista

Visste du: hasseln blommar på bar kvist

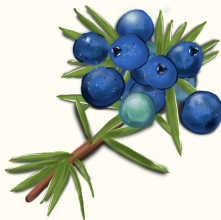
Tiesitkö: kukinta tapahtuu ennen lehtien puhkeamista

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

en

kataja

Juniperus communis

Växtplats: moskogar och torra betesmarker

Kasvupaikka: kangasmetsät ja kuivat laidunmaat

Växtform: buske eller träd 0,2–15 m

Kasvumuoto: pensas tai puu 0,2–15 m

Gillar: ljus och öppna betesmarker

Tykkää: valosta ja avoimista laitumista

Visste du: bären används som krydda eller i medicinskt syfte

Tiesitkö: marjoja käytetään mausteena ja rohdossa

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

ek
tammi

Quercus robur

Växtplats: moskogar, lundartade skogar

Kasvupaikka: kangasmetsät, lehtomaiset metsät

Växtform: träd 10–20 m

Kasvumuoto: puu 10-20 m

Gillar: att få vara ett hem för mängder av insekter

Tykkää: olla koti monille hyönteisille

Visste du: eken kan bli upp till 1000 år

Tiesitkö: tammi voi elää 1000-vuotiaaksi

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

gran kuusi

Picea abies

Växtplats: friska moskogar

Kasvupaikka: tuoreet kangasmetsät

Växtform: träd 20–30 m

Kasvumuoto: puu 20-30 m

Gillar: att producera mycket pollen

Tykkää: tuottaa runsaasti siitepölyä

Visste du: cirka 800 arter, som insekter, mossor och lavar,
drar stor nytta av döda granar

Tiesitkö: noin 800 lajia, kuten hyönteiset, sammalet ja jäkälät,
hyötyvät suuresti kuolleesta kuusesta

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfääralue

Åbolands
naturskola

vårtbjörk rauduskoivu

Betula pendula

Växtplats: torra och friska moskogar

Kasvupaikka: kuivat ja tuoreet kangasmetsät

Växtform: träd 8–25 m

Kasvumuoto: puu 8–25 m

Gillar: att små däggdjur får i sig näring genom att äta bladen

Tykkää: että pienet nisäkkäät saavat ravintoa puun lehdistä

Visste du: bladen används som te och saven kan drickas för att fördriva vårtrötthet

Tiesitkö: lehtiä käytetään teenä ja mahlaa kevätväsymystä poistavana juomana

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

älghirvi

älghirvi

Alces alces

Äter: blad, barr, kvistar och växter

Syö: lehtiä, neulasia, oksia ja kasveja

Bor: brukar vila i en mjuk grop

Pesä: lepää pehmeässä kuopassa

Gillar: att simma

Tykkää: uimisesta

Visste du: på sommaren kan en älg äta 50 kg föda/dygn

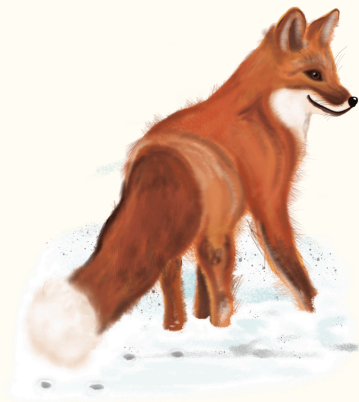
Tiesitkö: hirvi voi syödä kesällä jopa 50 kg ruokaa
vuorokaudessa

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

räv

kettu

Vulpes vulpes

Äter: små djur, fåglar, ryggradslösa djur, bär

Syö: pikkunisäkkäitä, lintuja, selkärangattomia, marjoja

Bor: i en rävlya

Asuu: ketun luolassa

Gillar: rävungar gillar att leka

Tykkää: ketunpoikaset leikkivät mielellään

Visste du: rävar har bra lukt-, syn- och hörselsinne

Tiesitkö: ketuilla on hyvä haju-, näkö- ja kuuloaisti

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomerens Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

mårdhund supikoira

Nyctereutes procyonoides

Äter: små däggdjur, växter, fågelägg och -ungar

Syö: jysijöitä, kasveja, linnunmunia ja -poikasia

Bor: använder ofta andra arters (tex. rävens) bon

Asuu: ottaa usein muiden lajien (yleisimmin ketun) pesän käyttöönsä

Gillar: stränder och åkerkanter

Tykkää: rannoista ja peltojen reunoista

Visste du: mårdhunden är en invasiv främmande art

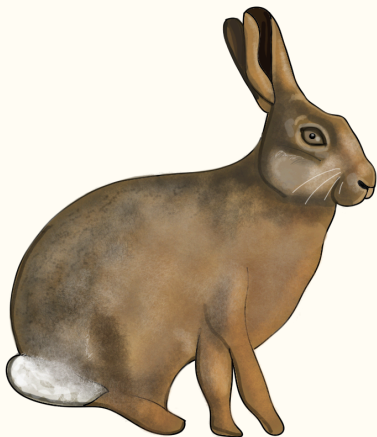
Tiesitkö: supikoira on haitallinen vieraslaji

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

skogshare metsäjänis

Lepus timidus

Äter: gräs, växtdelar, bark från lövträd

Syö: ruohovartisia kasveja, lehtipuiden kuorta

Bor: i en jordhåla eller i snö

Asuu: maa- tai lumikuopassa

Gillar: kvällsskymningen

Tykkää: iltahämärästä

Visste du: skogsharen kan nå en hastighet på 70 km/timme

Tiesitkö: metsäjänis voi juosta jopa 70 km/tunti

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

vitsvanshjort valkohäntäpeura

Odocoileus virginianus

Äter: gräs, kvistar och blad

Syö: ruohovartisia kasveja, oksia ja lehtiä

Bor: har inget bo

Asuu: ei ole varsinaista pesää

Gillar: lummiga skogar

Tykkää: vehreistä metsistä

Visste du: vitsvanshjorten var förebild för den
världsberömda Bambi

Tiesitkö: valkohäntäpeura oli maailmankuulun Bambin
esikuva

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomerén Biosfäärialue

Åbolands
naturskola

rådjur

metsäkauris

Capreolus capreolus

Äter: örter, gräs, blad och kvistar

Syö: ruohovartisia kasveja, lehtiä ja oksia

Bor: har inget bo

Asuu: ei ole varsinaista pesää

Gillar: öppna områden, gläntor, ängar och åkrar

Tykkää: metsäaukioista, niityistä ja pelloista

Visste du: rådjurens "favoritgodis" är svamp

Tiesitkö: metsäkauriin "lempiherkku" on sienet

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärialue

Åbolands
naturskola

havsörn

merikotka

Haliaeetus albicilla

Äter: fisk och fåglar

Syö: kaloja ja lintuja

Bor: i ett stort risbo

Asuu: suuressa risulinnassa

Gillar: att glidflyga omkring på himlen

Tykkää: liidellä taivaalla

Visste du: havsörnen kan ha upp till 2,5 m mellan
vingspetsarna

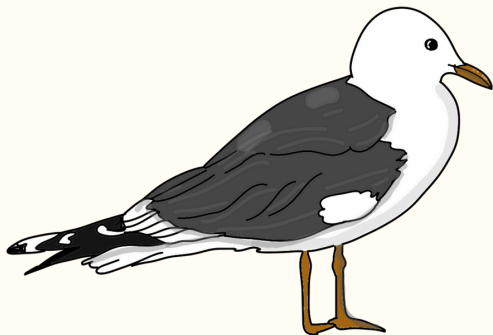
Tiesitkö: merikotkan siipien välissä voi olla lähes 2,5 metriä

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

fiskmås
kalalokki
Larus canus

Äter: mest fisk och ryggradslösa djur

Syö: etenkin pieniä kaloja ja selkärangattomia eläimiä

Bor: i ett omsorgsfullt byggt bo av torrt material

Asuu: huolellisesti kuivasta materiaalista rakennetussa pesässä

Gillar: havet

Tykkää: merestä

Visste du: den äldsta fiskmåsen som upptäckts i Europa var 33 år

Tiesitkö: vanhin Euroopasta löydetty lokki oli 33-vuotias

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärialue

Åbolands
naturskola

gråhäger harmaahaikara

Ardea cinerea

Äter: fisk och små djur vid stranden

Syö: syö kaloja ja muita rantojen pieniä eläimiä

Bor: i ett slarvigt byggt stort risbo

Asuu: huolimattomasti rakennetussa suuressa risupesässä

Gillar: att bygga bo i en gran eller en tall

Tykkää: asua kuusessa tai männyssä

Visste du: hägern lurar på byten genom att stå orörlig i strandvattnet

Tiesitkö: harmaahaikara väijyy saalista rantavedessä liikkumattomana seisten

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomerén Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

sånglärka kiuru

Alauda arvensis

Äter: frön, ryggradslösa djur

Syö: siemeniä, selkärangattomia eläimiä

Bor: i en fördjupning i marken på en åker

Asuu: syvennyksessa maassa pellolla

Gillar: att sjunga upp till 4 minuter i ett sträck

Tykkää: laulamisesta, jopa 4 minuttia putkeen

Visste du: sånglärkan undviker träd på grund av att dess bo kan bli plundrat av till exempel kråkor

Tiesitkö: kiuru pyrkii välttämään puita, koska esimerkiksi varikset voivat ryöstää sen pesän

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

näktergal satakieli

Luscinia luscinia

Äter: ryggradslösa djur

Syö: selkärangattomia eläimiä

Bor: väl gömt på marken

Asuu: maassa, hyvässä kätkössä

Gillar: att bygga bo nära nässlor eftersom den hittar föda där

Tykkää: pesän rakentamisesta nokkosen läheisyyteen,
koska se löytää ravintoa sieltä

Visste du: näktergalens sång kan höras kilometervis

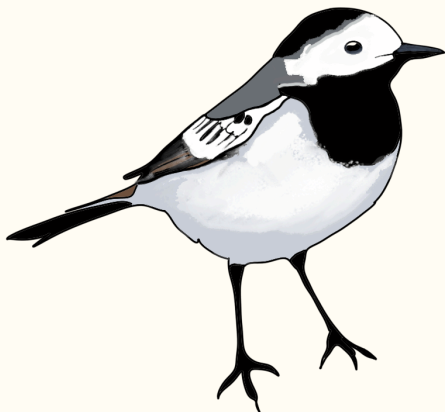
Tiesitkö: satakielen laulu kuuluu kilometrien päähän

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

sädesärla
västäräkki
Motacilla alba

Äter: ryggradslösa djur

Syö: selkärangattomia eläimiä

Bor: mycket varierande val av boplat

Asuu: pesäpaikkojen kirjo erittäin laaja

Gillar: att vipa på stjärten

Tykkää: pitkän pyrstöänsä keikuttamisesta

Visste du: sädesärlan sägs ge bönderna skördelycka

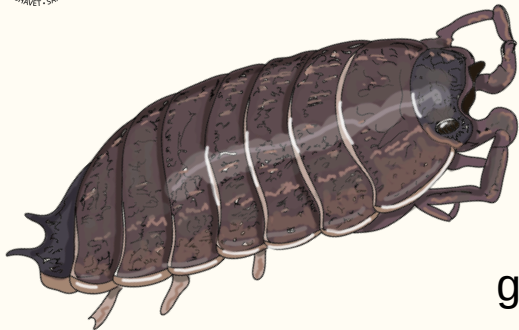
Tiesitkö: västäräkin sanotaan tuovan viljelijöille onnea sadonkorjuuseen

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

gråsugga siira *Isopoda*

Äter: gamla löv och dött trä

Syö: vanhoja lehtiä ja kuollutta puuta

Bor: under stenar eller i dött trä

Asuu: kivien alla tai kuolleessa puussa

Gillar: doften av döda löv

Tykkää: kuolleiden lehtien tuoksusta

Visste du: gråsuggan är en effektiv nedbrytare

Tiesitkö: siira on tehokas hajottaja

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfääralue

Åbolands
naturskola

daggmask kastemato

Lumbricus

Äter: förmultnade växtdelar

Syö: maatuneita kasvinosia

Bor: under marken

Asuu: maanpinnan alla

Gillar: regn och fukt

Tykkää: sateesta ja kosteudesta

Visste du: daggmaskar är både hanar och honor samtidigt

Tiesitkö: kastemadot ovat samanaikaisesti sekä uroksia
että naaraita

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärialue

Åbolands
naturskola

fästing puutiainen *Ixodes ricinus*

Äter: suger blod från däggdjur

Syö: imevät verta nisäkkäistä

Bor: i gräset

Asuu: ruohikossa

Gillar: fuktiga platser

Tykkää: kosteista paikoista

Visste du: fästingen är ett spindeldjur med tre stadier: larv, nymf och vuxen

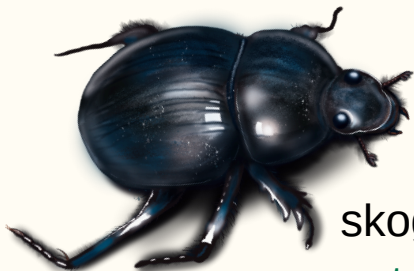
Tiesitkö: puutiainen on hämähäkkieläin, jolla on kolme vaihetta: toukka, nymfi ja aikuinen

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

skogstordyvel metsäsittiäinen

Anoplotrupes stercorosus

Äter: förmultnande växtdelar, spillning och kadaver
Syö: mätäneviä kasvinosia, ulostetta ja raatoja

Bor: gräver ett bo av gångar i marken med flera kammare
Asuu: kaivaa maahan käytävistä koostuvan pesän, jossa on useita kammioita

Gillar: att nosa på dofter i luften
Tykkää: ilmassa olevien hajujen nuuskimisesta

Visste du: tordyveln stortrivs i kornas bajshögar
Tiesitkö: metsäsittiäinen viihtyy lehmien lantakasoissa

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

sorgmantel suruvaippa

Nymphalis antiopa

Äter: frukter och bär

Syö: hedelmiä ja marjoja

Bor: i skogsmarker och kärr

Asuu: metsissä ja soilla

Gillar: björksav

Tykkää: koivun mahlasta

Visste du: sorgmanteln är en av få fjärilar som övervintrar som vuxen

Tiesitkö: suruvaippa on harvoja perhosia, jotka talvehtivat aikuisena

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

röd skogsmyra
punakekomuurahainen

Formica rufa

Äter: insekter, larver och växter

Syö: hyönteisiä, toukkia ja kasveja

Bor: i myrstack

Asuu: muurahaiskeossa

Gillar: bladlössens söta avföring, alltså honungsdagg

Tykkää: kirvojen makeasta ulosteesta, eli mesikasteesta

Visste du: en myrdrottning kan bli 20 år gammal

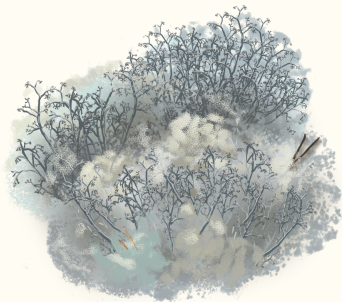
Tiesitkö: muurahaiskuningatar voi elää 20-vuotiaaksi

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

grå renlav harmaaporonjäkälä

Cladonia rangiferina

Växtplats: i skogar, myrar, klippor och fjäll

Kasvupaikka: metsissä, soilla, kallioilla ja tuntureilla

Namnets ursprung: har använts som vinterfoder åt samernas renhjordar

Nimen alkuperä: käytettiin aikaisemmin saamelaisten porolaumojen talviruokintaan

Gillar: att växa i stora mattor

Tykkää: laajoille alueille levittäytymisestä

Visste du: med allemansrätten får du inte ta lavar eller mossor från annans mark

Tiesitkö: Jokaisenoikeudella et saa ottaa sammalta tai jäkälää toisten maalta

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

väggmossa seinäsammal

Pleurozium schreberi

Växtplats: i torra sura livsmiljöer

Kasvupaikka: kuivahkoissa, happamissa kasvupaikoissa

Namnets ursprung: har använts till att tätta väggarna på hus

Nimen alkuperä: käytettiin aiemmin seinien tiivistämiseen

Gillar: att anpassa sig till olika växtplatser

Tykkää: erilaisille kasvupaikoille sopeutumisesta

Visste du: i Finland finns ca 900 olika mossarter

Tiesitkö: Suomessa on sammalia lähes 900 lajia

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomerens Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

husmossa metsäkerrossammal

Hylacomium splendens

Växtplats: i fuktiga barrskogar

Kasvupaikka: kosteissa havumetsissä

Namnets ursprung: har använts till att täta väggarna på hus

Nimen alkuperä: käytettiin aiemmin seinien tiivistämiseen

Gillar: kalla klimat

Tykkää: kylmästä ilmastosta

Visste du: husmossan växer en våning per år

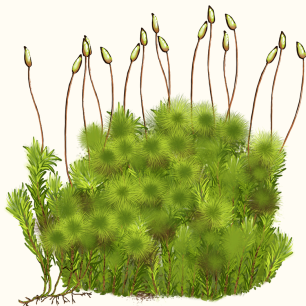
Tiesitkö: metsäkerrossammal kasvaa yhden kerroksen
vuodessa

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

björnmossa korpikarhunsammal *Polytrichum commune*

Växtplats: i miljöer med hög fuktighet

Kasvupaikka: ympäristöissä, joissa on korkea kosteus

Namnets ursprung: björnar använder mossan för att värma sig och isolera sitt ide

Nimen alkuperä: karhut käyttävät sammalta pesän lämmikkeenä ja sen vuoraamiseen

Gillar: att ta upp vatten och näring direkt till cellerna i bladen från regn, dagg och dimma

Tykkää: ottaa vettä ja ravinteita suoraan lehtien soluihin sateesta, kasteesta ja sumusta

Visste du: mossor sprider sig med sporer

Tiesitkö: sammalet leviävät itiöiden avulla

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

skägglav riippunaava *Usnea dasopoga*

Växtplats: hängande från en punkt på tex en trädkvist

Kasvupaikka: kasvaa yhteen pisteeseen kiinnittyneenä kasvualustaan, riippuu esim. puunoksasta

Namnets ursprung: laven hänger ner som ett skägg

Nimen alkuperä: jäkälä riippuu kasvualustastaan kuin parta

Gillar: orörda platser där den kan växa ifred

Tykkää: koskemattomista paikoista, joissa se voi kasvaa rauhassa

Visste du: lavar växer mycket långsamt, ca 2 mm i året

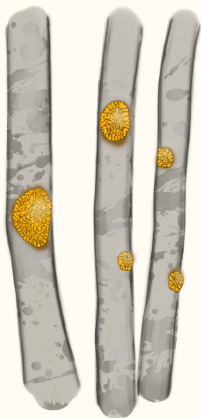
Tiesitkö: jäkälät kasvavat erittäin hitaasti, n. 2mm vuodessa

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomeren Biosfäärilue

Åbolands
naturskola

vägglav haavankeltajakälä

Xanthoria parietina

Växtplats: på stenar, klippor och bark

Kasvupaikka: kivillä, kallioilla ja puunkuorella

Namnets ursprung: växer på trädstammar och väggar

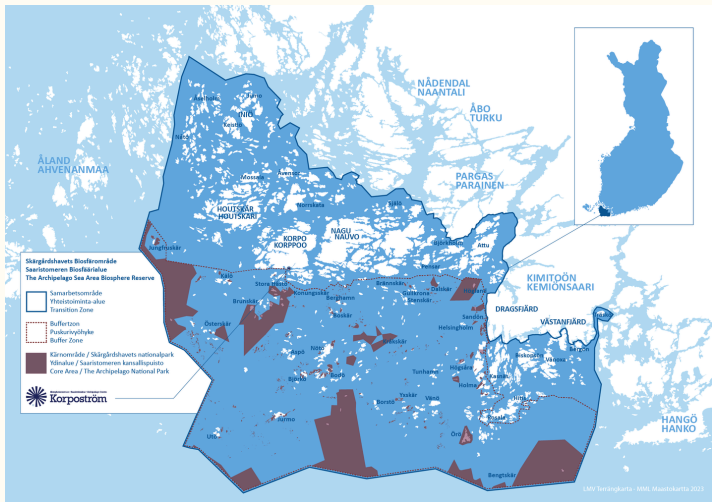
Nimen alkuperä: kasvaa esim. haavan puunkuorella ja seinillä

Gillar: platser där fåglar med sin spillning bidrar till ett högt näringsvärde

Tykkää: paikoista, joissa se saa linnun jätöksistä ravintoa

Visste du: en lav är en symbios mellan svamp- och algarter

Tiesitkö: jäkälä on sieni- ja levälajien välinen symbioosi

Skärgårdshavets Biosfärområde
Saaristomenen Biosfäärialue

Biosfärkontoret - Biosfääritoimisto
Skärgårdscentrum - Saaristokeskus Korpoström
Korpoströmsvägen 832
21720 Korpoström

info@biosfar.fi
+358 40 356 2655
biosfar.fi

Illustrationer-Kuvitukset Sonja Dragon, Amanda Österman